

s Jave i Balijs, kao i slične tradicije koje njeguju dvorsku i gradsku gamelan glazbu u Tajlandu, Laosu, Kampučiji i Burmi. Osnovu za ovaj priručnik čine opsežnija autorova istraživanja glazbe plemena Magindanaan i Kalinga s Filipina i plemena Iban iz Sarawaka kao i plemena Modang iz istočnog Kalimantanana iz Indonezije.

Priručnik je podijeljen na četiri poglavlja koja obuhvaćaju bitnu problematiku terenskog istraživanja. Prvo poglavlje je općenitog karaktera jer zahvaća problemski istraživanje ruralne glazbe na cijelom području jugoistočne Azije. Tu nalazimo kritiku do sada objavljenih radova stranih istraživača i zahtjev da se popune praznine i nedostaci koje su ta djela pokazala. Autor označuje probleme koje treba rješavati i predlaže neke oblike rješenja. Drugo poglavlje obuhvaća probleme samog terenskog istraživanja. Mace-da obrađuje probleme opreme, pripreme za terenski rad, metode sakupljanja i snimanja podataka s terena. Zbog specifičnosti problema koji se pojavljuju na terenu u vezi s instrumentarijem i ansamblima, posebice se obrađuju ti problemi u slučaju sastava gongova, citri iz bambusa, drombulja, flauta kao i lutnji i usnih orgulja. Posebni podnaslovi su posvećeni vokalnoj glazbi, etnološkim podacima, ulozi glazbe u komunikaciji s duhovima i glazbi kao sastavnom dijelu rituala. Treće poglavlje obrađuje probleme katalogiziranja magnetofonskih vrpca, folklornih glazbala i terenskih podataka kao i fotografija. Posljednje poglavlje je posvećeno problemu glazbene transkripcije. Knjiga je opremljena bibliografijom i diskografijom kao i s nekoliko fotografija, crteža i oglednih transkripcija.

Ovo djelo predstavlja suvremeno pisane upute za sakupljanje građe. Bavi se praktičnim i teorijskim problemima na koje bi sakupljač nestručnjak mogao naići. Praktični cilj priručnika je jasan: potrebno je da se nakon određenog vremena sakupi građa uz pomoć različitih sa-

kupljača, da se prikupi gradivo koje će predstavljati cjelinu, upotrebljivu za analitičku i komparativnu obradu zbog jedinstvene standardizirane metode kojom će građa biti sakupljena.

Krešimir Galin

Stratigraphische Probleme der Volksmusik in den Karpaten und auf dem Balkan, Editor A. Elscheková, Veda Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, Bratislava 1981, 304 str.

U zborniku su prvi put objavljeni etnomuzikološki radovi članova Potkomisije za folklornu glazbu Međunarodne komisije za istraživanje kulture Karpata, koja je osnovana u Bratislavi 1960. godine, a čiji su interesi usmjereni k istraživanju problema stratigrafije folklorne glazbe s područja Karpat i Balkana. Osim istraživanja slojevitosti folklorne glazbe pojedinih regija ovog kulturno kompleksnog i šarolikog područja, zadatak Potkomisije je utvrditi i izvanregionalne povezanosti te postaviti osnovne teze o podrijetlu i razvoju glazbenofolklornih slojeva ovog područja. Kako je svih petnaest priloga, objavljenih u ovom zborniku, nastalo šezdesetih godina većinom kao referati za prvo zasjedanje Potkomisije koje je održano u Bratislavi 1965. godine, tako oni prikazuju početne rezultate rada na problematici glazbenofolklorne stratigrafije navedenog područja. Raznovrsna glazbena građa i problemi u većini radova prikazani su uglavnom unutar zasebnih regionalnih i kulturnonacionalnih okvira, dok su interesnički odnosi i povezanosti tek naznačeni.

U zborniku su radovi grupirani u četiri tematska dijela. Prvi dio, naslovljen **Stilski slojevi i vrste pjesama**, započinje uvodnim člankom **Oskara Elscheka (Bratislava)** o temeljnim problemima folklornoglabene stratigrafije karpatskog i balkanskog područja, koje autor promatra unutar šireg srednjoevropskog

okvira te na osnovi pojedinih glazbenih obilježja iznosi njegove osnovne kulturnoregionalne razlike. Prilog **Karela Vetterla (Brno)** komparativnim i strukturalnim pristupom obrađuje rasprostranjenost metroritamskog modela tzv. goralske nute u folklornoj glazbi u Moravskoj, dok **Cvjetko Rihtman (Sarajevo)** analizira glavna obilježja starijih stilskih slojeva u tradicijskoj glazbi i folklornim glazbalima u Bosni i Hercegovini. Dva članka donose regionalne preglede vokalnih glazbenih oblika — u sjeverozapadnom karpatskom predjelu Tešinskom (**Jaroslav Gelnar, Brno**) i u krajnjim zapadnim dijelovima Karpata (**Dušan Holý, Brno**), dok posljednja dva priloga ovog dijela zbornika obrađuju tematski zasebne vrste pjesama — elegije nastale nakon potresa u Skopju 1963. godine i njihov odnos prema folklornoj glazbi Karpata (**Vasil Hadžimanov, Skopje**), te narativne melodije iz Graova u zapadnoj Bugarskoj (**Raina Katzarova-Kukudova, Sofija**).

U drugom dijelu zbornika radovi četvorice autora obrađuju tipičan i posebno značajan oblik vokalne folklorne glazbe karpatskog područja — tzv. **dijaloške pjesme** pastira u planinskim predjelima Rumunjske, Ukrajine, Slovačke i Moravske. **Corneliu Dan Georgescu (Bukurešt)** daje iscrpan pregled različitih formalnih obrazaca ove glazbene vrste u potkarpatskom predjelu Rumunjske, **Volodymyr Hoschowsky (Lwow)** koncentrira se na semantičku analizu primjera iz Ukrajine, **Ondrej Demo (Bratislava)** prikazuje ove antifonijske oblike u slovačkoj folklornoj glazbi s težištem na njihovoj melodijsko-motivičkoj razradi, dok kratki prilog **Karela Vetterla (Brno)** predstavlja isti oblik u Moravskoj.

Problem vokalnog višeglasja, kao treći dio zbornika, zastupljen je opsežnim radom **Alice Elschekove (Bratislava)**, u kojem je izložena komparativna analiza vokalnog višeglasja u Karpaticima i na Balkanu. Uzimajući u obzir različite aspekte višeglasja (npr. broj glasova, funkcija i vođenje pojedinih glasova u-

nutar višeglasne cjeline, intervalska analiza prema frekvenciji pojedinih suzvuka, prema njihovom slijedu i prema kadencama), autorica je provela ovu kompleksnu analizu glazbenofolklorne građe iz različitih kulturnoetničkih područja, između ostalih i s područja Makedonije, Bosne i Hercegovine, Hrvatskog zagorja i Slovenije te izradila klasifikaciju višeglasnih oblika prema broju i funkciji pojedinih glasova.

U posljednjem dijelu zbornika nalaze se tri priloga o temi **folklornih glazbala**. **Ladislav Leng (Bratislava)** iznosi klasifikaciju aerofonih glazbala na području Karpata i Balkana, **Cvjetko Rihtman (Sarajevo)** daje prikaz dipli na području Bosne i Hercegovine, dok **Ivan Mačák (Bratislava)** stratigrafski obrađuje tipove žičanih instrumenata karpatskog i balkanskog područja.

Unatoč razlikama u samoj glazbenoj građi, kao i različitim metodama i aspektima iz kojih joj se pristupa, radovi ovog zbornika, uza svu širinu i kompleksnost problematike koju otvaraju, postavljaju i utvrđuju i zajedničke probleme relevantne za etnomuzikološko istraživanje ovog područja, te predstavljaju značajan korak u buđenju interesa za interetničko istraživanje na polju etnomuzikologije uopće.

Kako u uvodnim napomenama izdavača zbornika, objavljenog čak petnaest godina nakon nastanka radova, nema osnovnih informacija o radu na ovoj problematici u toku tog razdoblja, potrebno je barem spomenuti da se istraživanje nastavilo i da rezultati danas već omogućuju izradu sintetskog rada o stilskoj i povijesnogenetskoj stratigrafiji folklorne glazbe karpatskog i balkanskog područja. Prema planu Potkomisije ovaj opsežan rad trebao bi biti objavljen do kraja 1985. godine (usp. O. Elschek, *Die Volkslieder und volkstümlichen Musikkultur in den Karpaten und auf dem Balkan* — Projekt eines synthetischen Werkes, *Carpatobalcanica*, XI-1 2, Bratislava 1981).

Grozdana Marošević